

ורב נחמן אמר: גבו מעות יש לו, [נוטל פי שנים] שהרי מעות הלוהו, ובמעות חשיב כמוחזק⁽³⁵⁾.

אבל, אם גבו קרקע, אין לו. שהרי מעות הלוהו, ולא קרקע.

אמר ליה אבבי לרבה: לדידך קשיא, ולרב נחמן קשיא:

לדידך קשיא, מאי שנא מעות דלא שקיל א-קכה בהו פי שנים? ודאי היינו טעמא משום דלאו הני מעות שבק אבוהון.

אם כן, אף בקרקע לא יטול פי שנים, דקרקע נמי לאו הא קרקע שבק אבוהון, שהרי אילו חפץ הלוה, היה יכול לסלק את החוב במעות?

ועוד, הא אמר מר, [הרי רבה עצמו אמר]

מסתבר טעמא דבני מערבא, דאי קדים סבתא זבנא, זבינה זביני? לקמן יבואר בהרחבה.

אך לעניינינו, מבוואר שם, שממון העתיד להגיע לידי המוריש, אם כל זמן שלא הגיע לידי אפטר למכור את הממון לאחר, ולהפקיע את הירושה ממנו, חשיב כראוי.

ואם כן, אף בנידון דידן, הלוה יכול למכור את הקרקע, ולסלק את חובו במעות, או בקרקע אחרת, והיה לנו לדון את הקרקע כראוי.

ואם כן קשה: מדוע אמר רבה שאם גבו קרקע חשיב כמוחזק ובכור נוטל בה פי שנים?⁽³⁶⁾

וכן לרב נחמן קשיא, מאי שנא קרקע דלא שקיל בה פי שנים? ודאי היינו טעמא משום

בחובם, לא סמכי עלה, ולא הוי מוחזק. ולשיטתו קשה, אם כן מדוע אינו נוטל פי שנים בריבית?

36. לכאורה קשה: הא אפשר לתרץ בקלות את קושיית הגמרא, דשאני שיעבוד קרקעות, שיש בקרקע קנין שיעבוד, ולכן חשיב כמוחזק, מה שאין כן במעות, שאין קנין שיעבוד, וכן במקרה שהובא בגמרא, "נכסי לסבתא ואחריה לביתי", אין לבת כל קנין בקרקע, שהרי סבר רבא לקמן (ע"ב) "כל האומר אחריו לאו כאומר מעכשיו דמי", מה שאין כן בקרקע המשועבדת, שיש למלוה קנין שיעבוד בקרקע?

ועיין ברשב"ם לקמן (ע"ב) ולפי דבריו צריך לומר, דאביי סבר, שאף על פי ש"כל האומר אחריו כאומר מעכשיו דמי", וכאילו זכתה הבת בנכסים, מכל מקום כל זמן שלא הגיע לידה,

35. כך פירש הרשב"ם. וקשה, הא מלוה להוצאה ניתנה, ואין אלו המעות שהלוהו? ומבאר הריטב"א, כיון שמעות הלוהו, עיקר סמיכות דעתם על המעות, ואילו יש ללוה מעות כייפין ליה לשלמם, ואינו יכול לתת קרקע תחתיהם. ולכן, כשנפרעים במעות התקיים תנאי ההלואה, והוי פרעון החוב. וכיון שהיורשים מוחזקים בחוב, הוי כמוחזק.

אבל כשפורע קרקע, לא התקיים התנאי, אלא הוי כמי שקנה קרקע תמורת מעותיו. ולכן הוי ראוי.

אך דעת התוספות, דאף במקרה שלא הלוהו מעות, כגון בחוב הבא מחמת נזק שהזיקו את האב, גם כן חשיב כמוחזק במעות. כיון שדרך בעלי חובות לפרוע את חובם במעות ולא בקרקע, ולכן חשיב כמוחזק במעות משום דסמיכי עליהו, אבל קרקע שאין דרך לתת קרקע

דלאו הא קרקע שבק אבוהון.

אם כן, אף במעות לא יטול פי שנים, דמעות נמי, לאו הני מעות שבק אבוהון. שהרי "מלוה להוצאה ניתנה"?

ועוד, הא אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוח, יתומים שנבו קרקע בחובת אביהן, בעל חוב חוזר וגובה מהן.

ואילו גבו מעות, אינו חוזר וגובה מהם, ד"מטלטלי דיתמי לבעל חוב לא משתעבדי".

ומבואר, שקרקע נחשבת כמוחזקת למלוה יותר ממעות, ואם כן קשה, מדוע אם גבו קרקע חשיב כראוי יותר מעות?

אמר ליה רבה לאביי: לא לדידי קשיא, ולא לרב נחמן קשיא.

כיון שגם רב נחמן, וגם אנכי, טעמא דבני מערבא קאמרינן, [כלומר באנו לבאר דברי ה"שלחו מתם", דלעיל, שאמרו דבכור נוטל פי שנים במלוה ולא בריבית]. ולן לא סבירא לן כוותיהו.

אלא סבירא לן כדברי רבי יהודה אמר שמואל, שאין הבכור נוטל פי שנים במלוה, לא שנא גבו קרקע לא שנא גבו מעות, כיון שאינו נחשב כמוחזק בקרקע עד שתבא הקרקע לידו.

מבאר הגמרא: מאי "סבתא" דאמרינן לעיל?

דההוא דאמר להו נכסי לסבתא, ובתרה קכה-ב לירתאי⁽³⁷⁾. [אך אחר שתמות הסבתא, לא ירשוה בניה, אלא תחזור הנחלה ליורשי].

ואותו אדם, הויא ליה ברתא, דהוה נסיבא. שכיבא בחיי בעלה ובחיי סבתא. [היתה לו בת נשואה, שמתה בחיי בעלה, ובחיי הסבתא].

בת דשכיבא סבתא, אתא הבעל, קא תבע. [תבע לרשת את הסבתא, מכח אשתו, שהיתה ראויה לרשתה].

אמר רב הונא: אכן יש לבעל לרשת את הסבתא, כיון שכשאמר "ובתרה לירתי", כונתו לומר ואפילו לירתי ירתי.

ורב ענן אמר: לא ירש הבעל. כיון שלשון "ובתרה לירתי", משמע ליורשי ממש, ולא לירתי ירתי.

שלחו מתם: [שלחו בענין זה מארץ ישראל]: הלכתא כוותיה דרב ענן, ולא מטעמיה.

דהיינו: הלכתא כוותיה דרב ענן, בדין שפסק, דבעל לא ירית.

ולאו מטעמיה, דאילו רב ענן סבר אע"ג דהוה ליה ברא לברתיה [אף אם היה בן לביתו] לא ירית, כיון ד"לירתי ולא לירתי ירתאי".

ולא היא! דאילו הוה ליה ברא לברתיה ודאי

הסבתא יכולה למכור. ולכן שפיר הקשה על דברי רבה, דמוכח מכאן, שבכל מקרה שאפשר להפקיע את השיעבוד על ידי מכירה חשיב כראוי.

ועיין עוד בר"י מיגאש, ובעליות דרבינו יונה, ובעל המאור.

37. כך גירסת הרשב"ם. אך גירסת הגאונים,